

Prídplata

na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedilje u
Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za politiku pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalaci.

U Četvrtak 4. Lipnja. 1874.

Broj 12.

M O L O H I A D A.

spjevao Antun Kovacic.

Gle, kako hrli puka silna vreva,
Ko da se soli zemlja, grad il' sviet;
Čuj, kako ljudstvo gromoglasno pjeva,
Ko da do samih bogov će prodriet!

A sunca titra vatra zlatosjevua
Kroz lice maća, kroz grimizan rüd,
I žeže glavu maga starodrevna —
A jo l' u svetu probija mu grud?

U svetu glavu? — vražju, ne u svetu,
Gdje hinbi, gadnoj lukavosti stan,
Što zna zavadjat tupog svieta četü —
I sviet ga sledi kao pomaman.

Nežeže sunce tako! slabi traci
Nemogu probit u toliki mrak!
Tek drhtne siovak, pa se dalje baci
Prek poljä, gorä — i prek mora čak!

Do sriedi grada rulja se dotura,
I stane tuj, — još divlji ori klik.
Pak opet sviet se napred burno gura —
Dok nezagleda grozan spomenik:

Do dvajest stubä povišeno mjesto,
Grdoba noga kočü se u vis;
To strašnog boga Moloha je priesto,
On sam je na njem čvrst, ko čvrsta klis.

U svi orjaške razkrilio ruke,
I ružnim ždriplom gigantičnim zjä;
Stovedrati mu, za paklenske
Buktečim, strašnim — trbuh — ognjem sjä!

Ta neman, ko da drhtnu zadovoljna,
I okom bulji na žrtavä broj.
A sviet, što zna da' e biesna, neumoljna,
Prošiknu robskim licem leden znoj.

A radostno je sunce poskočilo,
Nad svietom blesnu njegovih trakä krst.
Za prošlost pitaš? tek je težko snilo,
Tek tamna sna će reć ti neku vrst.

I jur započne igra tužna, kobna.
Djevojkä tristo stalo se u red,
Tišina ustua zaklapa im gróbnä,
A oko rene — niem u tupi gled.

A narod zvierski dere se uz trublje,
Da samo boga svog utaži bies.
Ko valovlje, sred mora — gdje jo dublje,
Sred rulje divlje zavitlao ples. —

Za žrtvom žrtvu grabi strašno ždrielo,
U ponor vatre sad ovu, sad tu,
I divan stas, i grimiz, ruho bielo —
Ižežnu sve u groznom Molohu!

I red je ovo na Elissu krasnu,
To kraljeva je jedinica kei,
I on ju gubi — kao sunce jasnu,
Jer tako hoće kruti bogevi!

Već mag ju vodi, pjevajuć opielo,
Već Moloh zinu još u veći šir:
Kad kršan junak mačem šviguu smjelo,
I svalio se mag u krvi vir.

Junaku klone djevojče na grudi,
I on ju nosi — i ko lavić ljut
Kroz rulju stupa tih nesretnih ljudij,
I oštrim mačem sam si kreć put!

A sviet poražen s groze uzdrktao.
Nezvoči trublja, nookreće ples.
Sav ludi čopor samo čekat stao,
Dok silnog boga planuti će bies! —

Al bog? on šuti! zija kao prije!
Poniknu nikom star i mladi mag:
Je l' Molkart to, svemožni Baal li jo?
Je l' tudji bog? je l' izraelski vrag? —

A noć kad zemljom kadkad kopren stere,
Sva prošlost ti se čini grozan san!
A razorom je njenim Krsta vjere
Zabielio nam vječän, čisti dan!

Sve šuti mukom, junak će do skora
S Elissom krasnom Molohu uteć!
Kad eto urlik poput gorda mora
Razliiega se — i smjelca grabe već!

Ko vihar s lućma pohrliše magi,
I tisuć ognja prosipaše mah!
I junak sioće. — Neodolje snagi,
Opržen dahnu i posljednji dah . . .

Elissa uz njegov bleda, mrtva klonu,
I slednji po njem mili tisuć gled.
U tielu krasnom i u srcu bönu —
Što krvlju vri — to smrzä se u led.

Još jednoć junak domaće se daha,
I diže glavu, diže desnü —
I bolan pogled narodom razmaha,
I gorko smješi još se Molohu.

Proustio bi. Zapele mu rieći —
— Jehova! to mu zadnji dahnu glas . . .
A divljim vrevom opet krik zaječi,
I redaju se žrtve isti čas . . .

Dok sve u ponor Moloha se sgubi,
Dok svetkuje još narod glup i lud:
Libanske gore tužno sunce ljubi,
I toneć, morju klounulo na grud.

Obvukla zemlju noćca nujna, bajna,
I prošlost, ljudstvo zavila u skut,
I poput vieka dugo, dugotrajna
Po zemlji okol obtočila put.

U bezdno grozne prikaze je skrila,
Za koje davni, tamni znadu dni.
I ak je zvezda koja zablještila, —
Za sve to malo hajoš, stvore ti!

PUČKI POGLAVICE.

Sužanstvo nije od Boga narodjeno već ga je lakomost i samovolja ljudska iznašla, al ugovoreno službovanje je u ljudstvo uvedeno božjom providnostju. Radi onih potrebah koje svaki čovjek ima u svojem stanju, razdijeljeni su stališi na svietu i to po Bogu tako: da činili mi što god nas je volja, oni stališi uvijek će ostat buduće ove potreboće ljudske neće nestat. Dakle stališ je prvi pastirski, drugi poljodilski treći zanatlijski četvrti obrtnički umjetnički i trgovački peti učenih ljudih koji djeluju na duševnom ili tvarnom polju. U svakom ovom stališu

tako su poslovi razdijeljeni, da jedni djeluju kao posjednici, a drugi kao najmenici. Ipak čast i poštenje i ovi i oni uživaju, ne svi jednako, jerbo što god je na svietu, sve je nejednako. Al sloboda je svakom zajamčena, i mogućnost opravljena: da može prvo mah u koji stališ stupit, drugo da može u istom stališu, najmenik posednikom, a ovaj najmenikom postat.

Dakle nitko neće tajit daje službovanje u viću božjem, ljudem u sudbinu odmierno isto tako ko i rad. No da službovanje i nije ona sudbina ljudska, od koje bi triebalo štropiti lahko će se svaki brat uvjerit, ako spodobu slugu i nadnicara, prvo u jicu, drugo u odići obući, treće u stanu, četvrto u imo-

zkvh.org.rs

vini. Naravno kad se spodobljenje čini treba uvijek da se jednaki u predmet uzimaju, pak će mo viditi : da prvo sluga u licu liepše izgleda, drugo da je bolje odiven, obuven i da muje soba vruća, dieca odivenija napokon da je za starost sebi više zaštedio no nadničar. Premda u potpunom smislu ni nadničar nije više, ni manje, već ugovoren radinj, jedan na dan, drugi ne mjesec, ili godinu. Razlika je u tom i to uvijek na boljak godišnjeg radinja : što ovaj ima priko cile godine zaslugu, i tako veću nego onaj koji ima na dan više, al buduć mnogo dana neradi zato manje na cilu godinu zavriedi, a više svojeg potroši.

Al godišnji radinj je i u tom napridniji od nadničara što priko godine vidi mnogo dobri stvari i čuje, buduć se u jednoj godini svašta izmieni što u rad i poso pada, što zadrugu duševno čudoredno, i tvarno uzdržaje, i radinj godišnji navikne dobro usvojiti, a zlo poklem ga gleda u primjeru obilaziti. Ovakvo službovanje jeste u poljodilstvu ono : što je u zanatu vandrovanje, i to u mužkom i ženskom spolu jednako. Obštine iz kojih idju momci i djevojke u službu, pak osvoje društvene znanosti u vodjenju poljska i domaća Gospodarenja mnogo su napridnie : nego obštine odkud neide mladež u službu. Koji su služili ako postanu vriemenom gazdama ili gazdaticama, znadu boljma kako valja s čeljadima obhadjat poso razredjivat no oni koji nisu nikad služili. Poznato nam je tako mjesto : gdje sluge izadju sa gazdama zajedno u poslene dneve na sokak pa se razgovaraju. A da su ove gazde ili njihovi oeci kadgod služili znali, bi oni i sebi, a još prije svojim sluzbenicima posla naći.

Žene koje su služile, ili se po takvima materima odhranile, umjetnie su gazdarice, i čuvarnie. Ukusnie znadu kuvat, peč, košulje čistie oprat riečom kujnu, smočnicu, aliu, podrum u bolji red dovesti, nego one : koje očeva praga nisu prikoracile. Ono što je liepo i dobro mora se učiti, a što god više gledamo i čujemo dobra i liepa, to se više nahvaća za našu dušu. Naravno, da prije nego što u čiju kuću unidjemo kano godišnji radinji, treba da razmotrimo sve okolnosti u toj kući, ako ih pak nepoznamo, da naše prijatelje razpitamo i samo onda se upustimo u ugovor ako vidimo : da će mo u dobrom moć napridovat, jerbo ako su okolnosti takve : da se prieto progibelu duši i tielu, onda je bolje magadit, ili na drugo mjesto za manju platju se pogoditi nego u kuću unić gdje možmo ukopat sreca nevinost, ili zdravlje tiela.

U družini ljudskoj neima druga dva čovjeka koji bi ljudstvu u ovom obziru toliko mogli pomoći, ko pop i učitelj. Jedan ima u katekesišu a drugi u školi svaki čas najshodniju prigodu razlagat jedan i drugi stališ, pokazivat korist i potreboću svakojeg, nedrugčie i to razbistrit : da svakom stališu najškole u naše doba, cieniu daje prid Bogom i ljudma jedino osoba, koja se u njem nalazi, pak da se u svakom može spokojenim srecm dovoljno najisti kruha onaj : tko neumorno i sviestno radi. Oni mogu izvest sve one koristi, što se ponudjavaju za mladiee i djevojke, u poštene kuće pogodjene ; i to ne samo po razvitat uma i oplemenenje srca, već i po tečevinu koja sastoji u vještoći, i zaštedjenoj imovini.

Oni moraju i mogu svakom prigodom razvijat, kakva je dužnost po čovjeka rad, bez kojeg da se nemože ne samo kruhom hraniti, već ni uživati ikakve ugodnosti, a nakon ni u kraljestvo nebesko unići, koje nije Isus otvorio za linčine već za neumorne radinje, jerbo je rekao : dodjite svi meni kojiste obterošeni, i ja ću vam olakšati. Nemojmo dvojiti, da će revan nauk popa i učitelja dobar plod uroditi. Ako Šudia, bilježnik i knez sve ono što, im na ruku dolazi uporabljali budu, da se puk u tom ubaviesti ; da se svi nauci u crkvi školi na njegov boljak raztiru. Al ako se u puku neuzbudjiva sviest, da mu ni jedan čas bez rada nije slobodno propuštati, već skrštenih ruku gledaju, pop, i učitelj u društvu sudie, bilježnika kneza i svih starešina : kako se živi, zdravi ljudi kod kuće i po ulica izležavaju, kad bi se na mjivah, znojiti trebalo, ako ih nenastoje razsvietljivat : da grieše proti Bogu, i svoje obiteli, ako se na rad samo onda odljućivaju, kad kruha nestane, pak ako je ovog za nekoliko dneva nabavljeno, onda da se rad prikada. Ako ih neubavieste o tom : da je nesmisao za siroma čovjeka, diecu okolo peći i onda zadržavat, kad bi valjalo, da i oni, po koj za-

logaj kruhe zasluže, onda neka budemo sigurni : da naša žali bože sad još pomiešana sela neće dugo ovaka ostati, jerbo će švabi koji i mladi i stari neprikidno radeslavene polaguno iz ovih sela iztiskati,

D O P I S I.

K u r d, n a S p a s o v o. Ljudi, čitajući ugarske listove, dovoljno će se bit osvjedočili, koliko je travanjki mraz i svi-banjska zima naniela štete europejskim državam i pokrajinam uobće, a Ugarskoj napose. „Obzor“ je donosio odmah iza mrazne popare a donosi iz raznih krajevah trojedne kraljevine i danas crne glase, koji se razlieše od Sinja mora do Truških gorah, iz ustah jednorodjene prekodravske baće naše. Čini se pako da je najžešće postradala prošlim ratom samljevena Francezka i u našoj državi izcieđjena Ugarska. Slabi popečitelji financieri ovu sn zemlju, a našu jadnu domovinu, za 6. godinah bacili u 153 miliona duga. Mislilo se, da će sdvajajuće novčano stanje ponešto oporaviti ovogodišnja ljetina. Nu čovjek snuje, a Bog odlučuje, — i u Svojoj providnosti tajne budućnosti neodkriva On grešnikom.

Tako smo uznosni krivimi proročanstvi htjeli da iztrgnemo s prvimi ljudni svemoć, vjekujuću u Božjih rukuh. Vapaj se okorjelih razlegao po svoj domovini kao vapaj Ninive i u babelsko robje iduša izraela. Na sreću Bog nas je desnicom opomenuo, a ljevicom k sreću privinuo, da se popravimo i uzslušamo oćinski glas Njegov. Prilika se nadaje tomu baš ovo vrieme „molitavah,“ a valjana molitva nadvladjuje i istoga Boga svemožnoga.

Vrieme smo upotriebili na slavu Božju. A nebesa nas evo darivaju plodonosnom rominjajućom kišom ; samo da nema još ovih silnih vjetrovah ! — I sad istom vidimo na koliko smo u kvaru poslednjim mrazom i sniegom od 28 i t. d. travnja.

Na Markovo smo blagoslovlili žitašce jedva dobar pedalj od zemlje oddjknuto. Nebiaše još klasalo, zato ni pozoblo, jeli ipak djegod pozoblo zamienjeno je kukuruzom.

Voća, kao šljivah, trešanjah, jabukah, krušakah višanjah, bresakah, uzčuva li se daljnih nepogodah, bit će dobričak ; al kajsije i oraha istom po djeka ljuska.

Povrtje liepo napreduje uz povoljnu vlagu Božjim blagoslovom darovanu.

Što se lecamo zle godine, nitko nam zamjeriti neće, kad promisli, da konačno izdišemo pod teretom golema poreza, „Hleba !hleba !“ čuje se do nas, a počima se veće čuti i od nas glas sirotinje, nalike pučkoj massi francezkoga prevrata. U Kurdi ima Magjarah, koji su, ko uboga bosanska raja, za krušac prodali na sajmu i poslednju kravicu. Bilo ih i takvih, koji mi rekoše : zahman, gospodine ! svi prohodi, prošćenja i molitve. Mora da smo Bogu odviš sagriešili. Kroz oblake zalah neuzvijaju se molitve naše na angjelskih krilih do Njegovoga prietola. Smalaksasmo duhom i neda nam se na molitvu. — O malovjerci ! odvrnem ja, ufajte se : molite i radite, radite i trpite i Bogu nad sve ljubite i — ufajte se, odlanuti će duši i sreću vašemu. Da puk smalaksaje, koje čudo, iza šeste sljedujuće evo kukavne godine ! Priviknut ga dakle valja k molitvi i uztrajnosti !

Još jedna neman gnjavi nam djecu od 5—17-te godine i baca u nieme grobove. Od dulje jur vremena harače boginje (kozjače, ospice) po našoj okolici. Što moj prijatelj dr. Švare piše nedavno iz Varaždina u „Obzoru“ o ciepljenju, da je nužno iza šestnediljna djetečja rođenstva, po zaključku bečkom, što su ga donieli prvi liečnici Evrope lani, tomu se malo daje vjere. Jer mi evo vidimo, da baš ciepljena djeca i to najpre poviš lakatah na mjestih cieповah pate od kozjačah. Sreća, što naši ladanjski liečnici umiu bar to gnjusnoj bolesti donieti probitačna lieka, inače bi moralo mnogo životu pripustno čedance podleći nemiloj smrti.

Na koncu dopistite mi, slavni uredniče ! da i ja krilom naše „Vile“ u ime naših Bunjevcah i Šokacah preobilnu odjeknem radost nad jugoslavenskim sveučilištem u Zagrebu. U jugoslavenskoj poviesti 19. vieka ovo je svesilan zamašaj ne-

umrlih genijah, odsjevajućih po svôj Slaviji kroz Mažuranića u imenu Mesića, dra. Jagića, dra. Markovića, dra. Lorkovića, moga vršnja i imenjaka, dra. Spevca, dra. Brestjenskoga, dra. Posilovića, dra. Kržana i dra. Ivekovića, budućih mu profesora, koji će tvrdo se nadamo, podpuno odgovoriti visokomu svomu zvanju. — Bunjevci i Šokci! Evo vam kroz vjekove željno izgledana hrama visokih naukah i sveobće prosvjete, što jih sinovi vaši u materinskom našem jeziku izučiti mogu! Taj hram vilah mitnica i umjetnica blagoslovi nam Bože!

Blaž.

S V I L E N K A.

Da! krasna Kaja, uzor ljudske lepote, dobrote, pravde, potlačena, poražena, već leži u ladnom grobu. Da nije viero, što nas uči, da Bog neće da zataja slobodu, ni jednom od sedam glavnih grieha, jerbo je sloboda jedini uvjet: po kom se odlikuju ljudi, da se jedni krase kriepostima, a drugi nagrd grisima, morobi čoviek propadati u sdvojnosti, kada gleda: gdje zločesti izvadaju svoje paklene namjere, pred kojima novini padaju kano žrtve. Al duh kršćjanski neće da si ovim tare svoju glavu, premda znade: da Bog zločeste goni po nevaljanim, a prokleti samo se mogu pokušati o nevinim: dali je još zaostala u njima iskrica, čovečnosti, koja bi kadra bila uzpiriti plamen skrušenosti; sve ostalo stoji pred svakim čovjekom zakriljeno božjim otajstvom, u koje ako tko hoće da pogleda, obori se svietlostju, i srića, ako mu se nepomrsi pamet.

Kajini vavredni darovi tako su ovaj okoliš zasjali: da su njeni traci, i u dvore vlastelinsko dospili. Oholost, bogatstvo, nečistoća, netrpe, da si i drugi što posiduje, njima se udruži lakomost, pa što nemogu izpriti, pod izlikom pravde, to ti otmu silom. Zloba mržnja, kujo oružje, što će varka, laž, pa ako ove neuspješne, sila uporabiti.

Svilenka je bila ognjište na kom se kувale sve grozno nakano. U njenoj glavi se urodila misao: da se Ljubojević odstrani, njoj je svejedno bilo, kamo mu drago; izvedba je u drugih glava dozriala. E kad je već Karla Ljubojević u Talijskoj se bio kano lav, onda je ona sve djavolske miriže razastrla, da zahvati nevinu Kaju. Al buduć je znala: da ona prizire njezine vračke, kao pakleno varivo, zato reče: tu nepomože nist drugo van jedine sile. I na ovo se odljuči bogata, nečistoća. Ipak nije se usudila, u sried bjela dana izvest crnu nakanu, a noćju nije živa duža vidila Kaju, van odaje svojih milih roditeljah. Od kakoje Karla Ljubojević sabljom opasan, nastupio bojno polje, od ono doba nije Kaja kola zavela, već sad vezom sad njegovom svojem cvieća se zabavljala, izhod je bio samo onaj u kuću božju. Al buduć je radost i žalost takve naravi: da ona raste, a ova se umanjava, kada je prijaznom srcu povjeravamo, to se nije čuditi, što se Kaja pouzdano razgovarala, sa svojom odlikovanom drugom Rozinom Šalamokovom.

Poštena je bila ovo djevojka, ta drugčie nit bi roditelji dozvolili, da im u kuću dolazi, nit bi je dobra Kajina duša ikad obljubila. Al je sirota bila djevojka, pak nije imala toliko duba: da se znala oprti sjajnosti pomudjena zlata. Nesrićna prodala se da bude u ruku djavla podlim sriedstvom, i pomogne uvaliti u naručja nečista duha svoju drugaricu.

Paklena duša, Svilenkina od nje je raznala te dvie nevine Kajine slabosti „ljubav prama vezu, i cvieću.“ Pa je svoje osnove za ove zapela, da ih uniti u djavolske namjere. Posriedovanjem njezinim dobila je Rozina sliku veza u okolišu nepoznata, i cvieća dovožena iz stranih zemlja. Kad je vez na djerdjepu dovezla, po naputku Svilenke pohodi Kaju, pak joj opiše liepotu uzora veza i krasotu cvieća zabiljež: da joj to poslala njezina bogata tetka iz V. . . ra. I nije donle mirovala: dok joj Kaja nije obećala: da će joj doći, i viditi. Na što joj odvratil Rosina, al molimte, dodjimi još danas po podne, jerbo mi otac sutra odlazi u V. . . ar, pak moram da si uporabim prigodu, i tetki ukažem svoj rukotvor, u nadi da me ublaži kojim darom. Svilenka doznajući odluku Kajinu prinela je glas u dom vlastelinski, gdje je sve tako pripremljeno bilo, da se Kaja utrgne u nutarnja Spajinska doma bez ikakve smutnje.

Rozina buduć je i od naravi puna bila razgovora, tako

je po nalogu zabavljala Kaju, da se ova jedva sitila: da se malko zakasnila. Pa brzo upavši u rieč Rozini reče: drugo! tvojim sladkim govorom dulje si me zabavila no što je trebalo. Moja mila mama sigurno se već zabrinila, jerbo znaš da ja nisam navikla do ovo doba nigdi zaostat. Ništa zato bogat Kajo! ako sam time što sgriješila, hoću da popravim pak ću to odprati do kućna praga. Na što se obradova Kaja i reče: baš ti hvala drugo, jerbo mi je ništa sumno ići samoj. A neznam sbog čega, tako me u ovaj čas napala neka neobićna bojazan. Baš zato Kajo da prije stignemo vašoj kući i mamu ti umirimo, nemojmo ići velikom ulicom, buduć je zahodno, već uzmi mo priki put uz kraj grada. Sirota Kaja nesitivšie, da je na toj strani položen dom spajinski privoli, pa se onda istom dositila: kada je ovaj nesritni dom ugledala, i u cilom tielu se sgrazolila, al je time utiši Rozina: da bi se povratjajuć još većma zakasnila, dočim će ovuda bez svake pogibeli proći, i takim kod kuće biti. Na kapii uz koju moradoše proći stala je već ključarica držeć u ruki kitu najodabranieg cvieća, pak koraciv prid Kaju reče: buduć je poznato da voliš i njeguješ cvieće, ovo ti jedna kita od našeg vlastelina podabrana. Na što se Kaja tako osičala, kada je na otrovnu zmiju nagazila, pak je dva koračaja natrag skočila, al u taj trenut izkočiše dva jaka pandura, pak sgrabiv pripalu Kaju, unesu pred dom gdje su stala već dobra četiri konja upregnuta, postavio je na karuca, i sidnuvši uz nju zavezaše joj usta, i pokrivšiju, s najvećom brzinom izbignuše iz doma, putem koji vodi tvrđjavi Š u gdje u kojoj vlastelin navadno pribivaše.

Sirotu Kaju je strah onesviestio, i nije znala: što se snjome dogodilo, sve donle, dok se nije u Š j palači osviestila, uz njegu dvijuh Sobarica. Ove bez da su joj na pitanje odgovorile odstupiše, i malo kasnie unidjo B. Vlastelin, pak začo miloćuduo razgovarat Kaju, da se neboji da je na dobrom mjestu, da joj ništa neće manjkati, ako će uz njegovu volju privoliti. On je veli Spajija u Krnjovu od kud je donešena, i ovde u Š . . . u gdje se sad nalazi, vlastan je dakle i moćan sve njene želje izpunit. Nevinom je srcu naravno: da kad upozna pogibel kojoj izbići nemože, takim izgubi svaku bojaz ohrabri se pa smionu pogleda u oči prieteće sdbine.

U ovaj čas Kaja okolo sebe pogledajuć i vidiv: da je u zamke pala, u kojima živa poštenje svoje neće sahraniti, u sebi pomoliv Duha Svetog da je neostavi, hrabro odvratil: Gospodaru sada je sve vidno pred menom, uvidjam: da sam izdajstvom tvojih ruku dopala. Znam bo da si moćan, al buduć je bogatstvu prirodno veleduše, molim te: da me povratiš mojim roditeljom, da ih žalost neumori, znajbo gospodaru: da će im se krv iz tvojih ruku izkati. Nikad! reče vlastelin neima na svietu sile kojoj bi te izdao. Davno je već moje srce za tobom žudilo, moraš da mu goruću želju izdovoliš. Zašto da se protiviš, ta ovo u tvrđjavi si u sried mojih odahnih ljudi, odud nitko ne izlazi, al i neulazi bez moje dozvole. Pogledaj onamo na duvar, eno tamo su naredjane puške i pistolji, svi na obranu pripravljeni. Ova izrekav stupi Kaji da je obrgli, na što ona ciknu skoči, i u taj hip se stvori uz oružje, zgrabil jedan dvocivni pistolj orkrono se Vlastelinu rekav: stani, ne makni se ako ti je drag život, i uzhitjenim glasom progovori: znaš silniće da pred tobom stoji kći poštena Barabaševića, znaš da sam ja zarućnica Karle Ljubojevića. Našo si podle sluge, da izvedeš krivo djelo, i mene iztrgneš iz naručaja mojih roditeljah. Al znaj, da neimaš sile, koja bi mene prisilila, da privolim tvojoj želji, i premda vidim da živa nemam neokaljana izlaza iz ovog zatvora, idjem u smrt, da svoje dievićanstvo koje mi ti hoćeš da na zemlji otmeš, spasim nebu, što rekuć srcu okreno pistolj i u taj mah pane mrtva.

Što vidiv Vlastelin staše kano odrvljen, dok sluge čuvši hitac neutrećase, onda i on došavši k sebi, izda zapoviod: da oni dvojica istom brzinom kako su je dovezli, u Krnjovu odvezu tielo i pridadu roditeljem izjavljajuć: kada je njezinom protivštinom prouzročeno: da se stražaru što je pozivao u spajinski dom puška odapela, i nesrićno tano srce joj ustrililo.

(Slidi.)

zkvh.org.rs

DOMAĆE LJEKARSTVO PIŠE B. M.

1. Kod utopljenika. Izvadj ga što brže iz vode, nu pomnivo pripazi, da mu koje udo neozleđiš, s vuci odjeću s njega, osnazi mu nos i usta od sluzine i blata, da mu može vanjski zrak plućama prispjevati, poleziga na ravno mjesto tako, da mu je glava po nešto uzvišena, od prilike toliko, koliko kad bi čovjek ruku podglavu podmetnuo; nipošto se nesmije utopljeniku glavu dole objesiti, jer je onda smrt neizbježiva.

Ako je kuća blizu, unesi utopljenika u sobu na krevet, koji neka je topal, nipošto pako prevruć. Usapuj mu sapu ili upuhni unj zraka pomoću ručnoga mješa; često mu škropi lice, prsa izatiljak mrzлом vodom; tari tielo, osobito prsa i žličica rukom, flanelom ili oštrom kefom (četkom); ako toga nebi bilo uzmi komad krpe, koju umočiv u žestu žganicu ili vinovi ocat, protari osobito ruke, noge, a tabani mogu se već i čvršćom stvorju trti.

Obloži listove, trbuh i prsa gorušičnim tiestom, daj mu nekoliko žestokih klištura, čemu uzmi 6—8 loti soli, 1 dio octa i 3 diela vode. Kada se pojave znakovi života, daj mu liek, koji će ga u znoj dovesti. Ako bi svi pokusi bezuspješni ostali, može se nesrećnik sjedećim tielom u toplu kupelj postaviti, a da voda neobladni, valja po malo vruće vode nadolievati, poslje kupelji postavi se u topao krevet gdje se trenje i ribanje nastavi. Kad bi se taj nesretni slučaj daleko od kuće dogodio, može se nesrećnik u topao pjesak zatrpiti tako, da mu samo glava po nešto van viri.

NOVINSKI GLASI.

U Anami stražnjaj Asii začeli su progonoštvu protiv katolikah i od ovih 10,000 usmrtili. — **U Stajerskoj** se naduli potoci, pa se priko obala izlili i mnoge štete u nasapi i sitvam prouzrokovali. — **U Carigradu** nisu tureci izpunili želju Srbije glede zvonika. o povratku se dakle Prsvietli knez Milan nesveselio. — **Rimljani mnogi gladuju** a ministarstvo ruši dobre kuće, da odkroji po volji ulice, premda ga nema, ko da zidja te palata. Nijel tako i kod nas u Pešti? — **Naš financialni** ministar je zakonom ovlastjen: da sklopi nov zajam. — **Hrvatski sabor** će se sastat polom mjeseca Srpnja, žestina će ga dakle pržiti, al smo uvjereni: da će mu poslovi skorio do zrijat, no naseg u Pešti. — **U Španii su karliste** na novo obkolili grad Bilbao i uzpeli se na visino Abante, pa stali za ledja maršala Konche, koji teži da oprosti grad Vittorio od obsade karlističke, al mu manjka poputbine. — **Ruski car Aleksander** popravlja zdravlje u kupki Ems. — **Naše Delegacie** su srčno dovršile viećanje, al ovo nije umanjalo staro terete. Zajedničku vojnu valja do zubi oružanu uzdržavat premda G. Andrašja tvrdi: da je čvrst temelj europskog mira. Kako nebi? kada ga zidjaju tri cara i jedna kraljica. — **Munkački židova** nječkoi složili se u jednu družim s nekim budimskim litografusom pak su spotvarali ruske papirre rubela. Al su im u trag ušli i polvačali ih. — **Naša Prijasna kraljica** u došastju jesen, hoće da ode u Egiptat i ondud hodočasti u Jerusalem. **Reforma je priobčala**: da iztraga u znjovaralju proti učiteljem 12 dana javno vodjena, u prisustvu županijskih dostojanstvenika; ni jedan krivi čin nije iznašla, već je konstatovala: da je ovaj gymnasium svake hvale vriedan. Ipak se Reforma još nije odljučila na mea culpu. — **Sevjerna Amerika**. Velika rieka Mississipi na 50 milja je prodrla nasape, i obalila do 2,300,000 jutara zemlje u Louisiani pa 140,000 duša stoje izliveni u 31 kotaru. Kongres izdaje naredbe za pomoć unesrećenih. — **U Marmarošu (Ugarska)** počimaju ljudi umirat od glada, županijska oblast čini što može: da ovu strahotu obustavi, al neprikidno kiše osujećuju svaki poljski rad. — **Trenčinski župan** predstavlja ministarstvu: da se slovački sirotani, koji su u koleri roditelje izgubili, u magjarskih mjesti ponamieštjaju, smierajuć i ovim načinom magjarsko pleme krietit. — **Spomenik Napoleonski pobjedah** u Parisu na vendonskom trgu što ga je komuna 1871 godine srušila, o. g. 16 Svibnja je na novo uzdignut visok je 135 stopah. — **One Srbske crkvene obštine** što ih je barun Majthenja samovoljno raspustio, imaju se uslijed ministarske naredbe obnoviti. — **21 Liepnja** će se slaviti 27 godišnje ravnanje crkve IX. Piusa Nj. svetosti rimskog oca. — **18. Svib. u Padni (Italija)** liberalci su počeli brat plod svoje sitve, jel je uzbuñjeni puk po ulica „viko doli s Gopodom“ pa ih iz kafana izvijo. Onaj puk kog su sve doskora liberalci bunili proti Svećenstvu pa Bogu i Crkvi otndjivali. — **U Persii prošaste zime** toliko je sniega palo da su cila sela bila oborena. Kuće krove pod teretom sniega upali, i cile obitelji oborili. U Teheranu Šahove palate gradja je pala pa je Šah prinudjen bio: da se pod šatorom nastani, uslijed ukinjene mogućnosti obćenja i bogati su nevolje trpili. — **Knez Milan** je u Bukurestu i puku i vladaocu radosan gost bio. — **Bismark** hoće da usrići Španjolce, pak im kani poslat za kralja princa Hohenzollerna Fridrika carevog unuka. Kako je austrii u Bukurestu karlu, tako Franceskoj u Madridu hoće da za vrat metne Frica. — **Naša Brat-**

ja Istranski Hrvati. U takoj se tiski nalaze glede svoje narodnosti, ko ni ovo i Bunjevci i Socki, ovo i ono strana Dunava. Učeni Starii prilazili su u narodnost taliansku ko naši u Magjarsku, a sud se malo nalazi otacah koji bi se odljučili: da u višlje škole uvedu svoju djecu, iz kojih bi iza lazili Svećenici učitelji, ravnatelj, Sudie odvjetnici, i drugi Svietovni učenjaci, koji bi nastojali svoj rod podizati na duševnom i tvarnom polju; uslijed ovog sviestni sinovi svojeg reda za sad u Crkvi, Skoli, i gradjanskoj zvanij živučii sklopili su Družinu pod imenom. — **Bratovščina Hrvatskih ljudi u Istri**, s nakanom: da ova Bratovščina prvo uzbudii seljake da svoje sinove privadjaju u višlje škole, drugo da ovakima na putkom i novcem pripomogne. Prinesci i mali i veliki primaju se zahvalnošću, a pristup na redovitu prvu skupštinu imaće koji plati najmanje 1 fr. a seljak 30 n. Neka Svemoćni blagoslovi stostruko blaženi trud ovih rodoljubah istranskih, a u našima probudi goruću želju i volju to isto činiti!

KNJIŽEVNOST.

Nevjera se širi u svih slojevih pučanstva, većma nego u poljih onaj Srbski trn. Ovaj da se krči neka se brinu Solgabirovi, a ovaj trieba da staju na put Svećenici; hvale je dakle vriedan volečastni G. Gjorgjio Mandrovic parok peštanski koji je u jednu knjižicu sakupio starih i novih stoličja mudrih i učenihi ljudih izreke, da obije rogove nevjerstvu, knjižica je izdana u Pančovu uz cieniu 30 n. kod bratja Jovanovića, koji Svakom rodoljubu priporučaju svoju štamparu i knjižaru. Sub. Gl. javlja da se tiska iz nova Molitvenik: Dubovna Manna, u Subatici, predplatu prima Franjo Vujković Lamić br. 555 III. krug ciena? znamenito je da se kod nas za puk još samo isti puk stara.

G A Z D A L U K.

Da nam staje (konjušnice, štale) **svejednako povodnih i stienah čiste budu** netreba drugo van u mort (maz, malter), kojim ju omazujemo i u koj valja da umiešamo kreča, da, rekoh, u taj mort uvrstimo dobrano čadjah il iz pećih il iz dimnjakah, to niti će maz odpadati, niči štala ružnu sliku navučii. Što često biva bez krečovitog-čadjava moruu.

Vodniti (poplavljati, il metnuti pod vodu) **u proljeće livade** imaš, gospodaru! u sljedećih slučajevih: 1-0) ako ti se na livadu smetje i splavlje s poljah i cestah gomila, te gnojju prudi; 2-0) kad iza popušćale zimo livade se osuše, to po nastajućoj toplini potjeraju biljke iz zemlje; 3-0) u suhom ožujku i travnju kad osobito noći potrebuju primjerene vlage; 4-0) osobito druge polovice travnja i prve pole svibnja; 5-0) kad nastanu travanjske i svibanjske smrzavice onda vodni livadu il prije izlazka jutrom il poslje zalazka sunčana večerom; 6-0) kad te iznenadi u proljeće smrzavica svakako je shodnija jutarnja povodnja, koja nek ostane na livadi 9—10 satih prije podne; povodnja će blažiti zimu a uzdizati travu; 7-0) osobito pomnjinovstju valja da vodnimo pjeskovite livade u proljeće; nu netreba zaboraviti da je takvoj livadi odveć nuždna i toplina; 8-0) povodnja na dobrih livadah ni tada nesmie izostati, kad je o proljeću podulje kišovito vrieme.

Treba paziti pri vodnju livadah, da je nekoristno, pače po travu štetno za jakih sjevernih i iztočnih vjeterah. — Ove zasade valjaju za proljetna natapanja livadah, premda je jesen glavno doba vodnivu. Blaž.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 3. Lipnja. Žito ban. 81 fn. 7 f. 30—45 n. 85 fn. 7 fr. 85—86 nv. tisans. 81 fn. 7 fr. 50—65 n. 85 fn. 8 fr. 5—15 nov. Pestan. 81 fn. 7 fr. 45—60n. 85 fn. 8 fr. 10 n. 8 fr. Stolnobiog. 81 fn. 7 fr. 60—70 n. 85 fn. 8 fr. 10—20 nov. — Raž 80 fn. 5 fr. 21—40 n. — Ječam. 72 fn. 3 fr. 65—80 nov. — Zob 50 fn. 2 fr. 72—77 n. carin. mž. Vuna dvostrizna 98—103 fr.

Novac. dukat 5 fr. 33—35 n. Srebro na 100 fr. 6 fr. 25—75 nov.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 1-og Lipnj.: 13' 3" nad 0. razta.
Požun 1-og Lipnj.: 9' 11" nad 0. "

V r i e m e: Otopilo, litina u Šarkezi osriednja, u gornjoj bačkoj loša; šajkače i banatske graničare topi voda.

Poruke uredništva.

St. Futtog. V. S. Neka je više čina no prazna govora, više promienlji, i vjerovat nosti u budućem radu.